

Morgenkåseri i NRK P2 26.1.2010.

Sexisme

I går snakket jeg om ”transport av psykisk smerte”, et begrep som hjelper oss å forstå hvordan vi, ofte helt ubevisst, plager hverandre ved å sende ubehaget vårt videre til andre. Jeg lurte på hvorfor vi ikke feirer slike norske begrepsoppfinnelser.

I dag skal jeg snakke om et annet begrep, nemlig ”sexisme”. Visste du at dét også har en norsk opprinnelse?

Sexisme kan, liksom psykisk smerte, overføres fra individ til individ, eller fra én gruppe til en annen. Slike smertekjeder binder generasjoner og kulturer sammen i lange, nærmest ubrytelige, kjeder. Vi finner dem over alt og i alle sammenhenger.

Men før jeg fortsetter: Sexisme, som noen faktisk tror, dreier seg ikke om overdreven interesse for sex. Jeg snakker om kjønn, og enda mer presist; om systematisk kjønnsdiskriminering. Den siste delen av ordet, altså ”isme”, markerer at det dreier seg om en ideologi eller et systematisk gjennomført tenkesett, liksom i fascisme og kommunisme, som også kan sveise sine riker sammen ved hjelp av ”transport av psykisk smerte”.

I Store norske leksikon står det at sexisme ble introdusert på 1960-tallet, og at det dreier seg om undertrykkende og nedlatende holdninger til kvinner på grunn av kjønn. Men heller ikke i dette tilfellet står det ett ord om opphavsmannen -- eller kvinnen. Men begrepet lever i beste velgående: Når jeg søker på nettet får jeg 375 tusen svar! Det er da jeg får lyst til å finne ut hvor begrepet kommer fra.

Min første gjetning var Germaine Greer, og hennes manifest *Den kvinnelige evnukk*. Men der er jeg på villspor. Jeg finner til slutt en artikkel om amerikansk feminisme som plasserer Pauline Leet på førsteplass, inntil videre. Hun brukte og definerte begrepet sexisme i 1965.

Men jeg vet at det finnes et annet spor; det europeiske. For når det gjelder sexisme kan vi trolig snakke om parallellfødsler. Og da nærmer vi oss Norge igjen, men først må vi ta en liten omvei om nederlandsk feministisk filosofi. Det er nemlig der det dukker opp et norsk navn: Jeg snakker om Else Margarete Barth, den første norske kvinnen som ble professor i filosofi. Hun begynte sin filosofikarriere i miljøet rundt Arne Næss på Universitetet i Oslo.

Når jeg søker etter henne i de store norske oppslagsverkene er det null og niks å hente. Jeg håper det er noen som rødmer av skam.

En nederlandsk undersøkelse slår nemlig fast at hun, uten å vite at begrepet allerede var tatt i bruk i USA, brukte ordet sexismen så tidlig som i 1969. Hun fant det opp fordi hun savnet et begrep som kunne si det samme om kjønnsdiskriminering som rasisme sa om rasediskriminering.

I fjor kunne vi altså ha feiret førtiårsjubileum for den norske opprinnelsen til det europeiske sexismebegrepet. Men det gjorde vi ikke. For det var ingen som visste at vi kunne.

Kanskje vi kan ta igjen det forsømte? Hvis vi er mange nok som sender henne en jubileumstanke, klarer vi sikkert å transportere litt psykisk glede helt til Else Barth i Nederland.

Hurra for sexismen, Else Barth!

Av Petter Mejlænder